

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2015

Μάθημα: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Δευτέρα, 8 Ιουνίου 2015
08:00 – 11:00

1. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **έξι (6)** σελίδες και **τρία (3)** μέρη.
2. Να απαντηθούν **ΟΛΕΣ** οι ερωτήσεις και των τριών (3) μερών.

ΜΕΡΟΣ Α΄

(20 μονάδες)

- A1.** Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στο τετράδιο εξέτασής σας τη λέξη «**σωστό**» ή «**λάθος**», δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:
- α.** Όταν η δικτατορία κατέρρευσε το 1974, οι αρχηγοί των ενόπλων δυνάμεων κάλεσαν τον Ανδρέα Παπανδρέου να αναλάβει την εξουσία.
 - β.** Το 1939 ο Χίτλερ, καταπατώντας τις υποσχέσεις του προς τη Γαλλία και τη Μ. Βρετανία, κατέλυσε πραξικοπηματικά την ανεξαρτησία της Τσεχοσλοβακίας.
 - γ.** Ο Καποδίστριας έθεσε τις βάσεις της οικονομίας, της δημόσιας διοίκησης και δικαιοσύνης, του στρατού και της εκπαίδευσης.
 - δ.** Ο Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ όρισε ότι, για να ληφθεί απόφαση από το Συμβούλιο Ασφαλείας, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη τριών τουλάχιστον μελών.
 - ε.** Το πραξικόπημα των Δεκεμβριστών κατά της μοναρχίας στη Ρωσία, το Δεκέμβριο του 1825, είχε επιτυχή κατάληξη.
 - στ.** Η Ιαπωνία, υπό καθεστώς στρατοκρατικό, εφάρμοσε κατά τη δεκαετία του 1930 πολιτική επεκτατισμού απέναντι στους ηπειρωτικούς γείτονές της.
 - ζ.** Από το 1918 διάφορες οργανώσεις του Πόντου προωθούσαν το αίτημα για την ίδρυση του ανεξάρτητου ποντιακού κράτους, κάτι που ο Βενιζέλος θεωρούσε ανέφικτο.
 - η.** Το Εθνικό Μέτωπο ήταν μυστική και παράνομη οργάνωση που υποστήριζε με σθένος την ανεξαρτησία της Κύπρου.
 - θ.** Η διακοίνωση της τουρκικής κυβέρνησης προς το Μακάριο για το μνημόνιο με τα δεκατρία σημεία τροποποίησης του κυπριακού συντάγματος ήταν θετική.
 - ι.** Οι Άγγλοι, στην προσπάθειά τους να κατασιγάσουν τον εθνικό πόθο των Ελλήνων της Κύπρου, επιδίωξαν να αφελληνίσουν το νησί μέσω, κυρίως, της παιδείας.

(10 x 1 = 10 μονάδες)

A2. Καθένα από τα στοιχεία της στήλης Β αντιστοιχεί με μια προσωπικότητα της στήλης Α. Να γράψετε στο τετράδιο εξέτασής σας τους αριθμούς της **στήλης Α** και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της **στήλης Β** που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Δύο (2) προσωπικότητες της στήλης Α περισσεύουν.

| ΣΤΗΛΗ Α | ΣΤΗΛΗ Β |
|---------------------------|-------------------------------------|
| 1. Καπετάν Κώτας | α. Παλινόρθωση «παλαιού καθεστώτος» |
| 2. Άρης Βελουχιώτης | β. Κρίση της Κοφίνου |
| 3. Σάϋρους Βανς | γ. «Μακεδονικός Αγώνας» |
| 4. Μπενίτο Μουσολίνι | δ. Επανάσταση στις Ηγεμονίες |
| 5. Λέον Τρότσκι | ε. Φασιστική ιδεολογία |
| 6. Κόμης Κάσλρι | |
| 7. Θεόδωρος Βλαδιμηρέσκου | |

(5 x 2 = 10 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Β΄

(45 μονάδες)

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. Βιομηχανική Επανάσταση

(βασικά γνωρίσματα, τέσσερις [4] λόγοι εκδήλωσης στην Αγγλία, τρεις [3] συνέπειες)

β. Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος

(χρονικό πλαίσιο, αντίπαλες δυνάμεις, σκοπός, συνθήκη τερματισμού και περιεχόμενό της)

γ. Προσφορά της Κύπρου στην Ελλάδα από τη Μ. Βρετανία

(χρονικό πλαίσιο, στόχος Μ. Βρετανίας, στάση Ελλάδας)

(3 x 5 = 15 μονάδες)

B2. Σε κείμενο έκτασης 230–250 λέξεων να παρουσιάσετε τις πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα από το 1924 μέχρι και το 1928, καθώς και τη θέση της Ελλάδας στο διεθνές πλαίσιο από το 1923 μέχρι το 1930. Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά οι πιο κάτω όροι/έννοιες:

αβασίλευτη δημοκρατία, οικουμενική κυβέρνηση, κοινοβουλευτική δημοκρατία, εδαφικές διεκδικήσεις, εξομάλυνση σχέσεων, διμερείς συμφωνίες

(15 μονάδες)

B3. Σε κείμενο έκτασης 230–250 λέξεων να παρουσιάσετε με ποιο τρόπο επιβλήθηκαν οι δυτικοί αποικιοκράτες στις αποικίες που εγκαθίδρυσαν το 19ο αιώνα και να γράψετε τους παράγοντες που συνέβαλαν τελικά στην αποαποικιοποίηση κατά τον 20ό αιώνα.

(15 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Γ΄

(35 μονάδες)

Προσοχή:

- Ορθή είναι η απάντηση που τεκμηριώνεται επαρκώς με βάση στοιχεία από τις πηγές που παρατίθενται, καθώς και άλλα ιστορικά γεγονότα / στοιχεία.
- Η αντιγραφή αυτούσιων χωρίων από τις πηγές, χωρίς περαιτέρω επεξεργασία τους, αξιολογείται με μηδέν μονάδες.

Γ1.

(10 μονάδες)

Κατά την πορεία των διαπραγματεύσεων ο αμερικανός εκπρόσωπος κατέθεσε μία σειρά από προτάσεις που έμειναν γνωστές ως «Σχέδιο Άτσεσον». Στην πραγματικότητα δεν επρόκειτο για ένα, αλλά για τουλάχιστον δύο σχέδια (ή παραλλαγές του αρχικού σχεδίου). Ο βασικός κορμός των Σχεδίων Άτσεσον ήταν η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, με την παράλληλη τουρκική στρατιωτική παρουσία στο νησί. [...]

Το κρίσιμο σημείο και στα δύο σχέδια ήταν η μορφή της τουρκικής στρατιωτικής παρουσίας. Στο πρώτο σχέδιο προβλεπόταν η παραχώρηση κατά κυριότητα στρατιωτικής βάσεως ή περιοχής στην Τουρκία. Στο δεύτερο σχέδιο προτάθηκε εκμίσθωση της στρατιωτικής βάσεως στην Τουρκία για μία περίοδο 50 ετών. Η βάση θα βρισκόταν στο βορειοανατολικό μέρος του νησιού, στη χερσόνησο της Καρπασίας, και θα είχε ελεύθερη πρόσβαση στο λιμάνι της Αμμοχώστου. [...]*

Η τουρκική πλευρά αποδέχθηκε ως βάση διαπραγματεύσεως το πρώτο Σχέδιο Άτσεσον αλλά απέρριψε το δεύτερο. Ο Μακάριος [...] θεώρησε την εκχώρηση στρατιωτικής βάσεως απαράδεκτη, διότι θα αποτελούσε τουρκικό προγεφύρωμα στο νησί. [...]

Τα Σχέδια Άτσεσον έχουν προσλάβει μυθικές διαστάσεις στην ελληνική συλλογική μνήμη. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη σύγκριση των σχεδίων με το αποτέλεσμα που προέκυψε μετά την τουρκική εισβολή του 1974. Δεν

υπάρχει αμφιβολία ότι και η χειρότερη εκδοχή των Σχεδίων Άτσεσον ήταν καλύτερη από την κατάσταση μετά το 1974...

**ενοικίαση*

Πηγή: Άγγελος Μ. Συρίγος, *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2015, σ. 173–175

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Σε ποια περίοδο της κυπριακής ιστορίας και σε ποιο πολιτικό ζήτημα αναφέρεται το πιο πάνω παράθεμα;
(2 μονάδες)
- β. Τι προέβλεπε το «Σχέδιο Άτσεσον», σύμφωνα με το πιο πάνω παράθεμα; Ποια ήταν η αντίδραση της ελληνικής και της κυπριακής κυβέρνησης και γιατί;
(5 μονάδες)
- γ. Ποια άποψη εκφράζει ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο του παραθέματος; Να εκφράσετε την άποψή σας σχετικά με το θέμα και να την αιτιολογήσετε.
(3 μονάδες)

Γ2.

(12 μονάδες)

Το στρατιωτικό μέρος της σύγκρουσης άρχισε να εκτυλίσσεται μετά τα αιματηρά γεγονότα της πλατείας Συντάγματος, τόπο του συλλαλητηρίου του ΕΑΜ στις 3 Δεκεμβρίου, όταν σκοτώθηκαν τουλάχιστον δέκα διαδηλωτές από πυρά των δυνάμεων ασφαλείας. [...] Στις 4 Δεκεμβρίου ο ΕΛΑΣ θα αναλάμβανε επίθεση και θα επιτύγχανε να καταλάβει τα περισσότερα αστυνομικά τμήματα των Αθηνών. [...]

Στις 12 Φεβρουαρίου θα υπογραφόταν τελικά η συμφωνία της Βάρκιζας, μετά από διαπραγματεύσεις δέκα ημερών μεταξύ της κυβέρνησης και της Αριστεράς. Οι σημαντικότεροι όροι της αφορούσαν τον αφοπλισμό της Αριστεράς, το σεβασμό των πολιτικών και κοινωνικών πεποιθήσεων των πολιτών, [...], την εκκαθάριση των δημοσίων υπηρεσιών από τους συνεργάτες των αρχών Κατοχής και τα όργανα της δικτατορίας που είχε προηγηθεί, και τη συγκρότηση εθνικού στρατού. Ειδικά για το πολιτειακό προβλεπόταν η διεξαγωγή δημοψηφίσματος εντός του 1945 και η διενέργεια εκλογών στη συνέχεια, το συντομότερο δυνατόν. Τέλος, προβλεπόταν η παροχή γενικής αμνηστίας για τα πολιτικά αδικήματα. Εισαγόταν όμως ένας κρίσιμος περιορισμός, ο οποίος θα αποδεικνυόταν καθοριστικός για τον εκτροχιασμό της επιχειρούμενης πολιτικής διευθέτησης: Εξαιρούνταν από την αμνηστία τα κοινά ποινικά αδικήματα [...]. Επρόκειτο για την εξαίρεση που θα επέτρεπε τη δίωξη των ανταρτών του ΕΛΑΣ κατά το επόμενο διάστημα και θα δημιουργούσε πολύ σύντομα την ψυχολογία του διωκόμενου στο σύνολο της Αριστεράς...

Πηγή: Σωτήρης Ριζάς, *Απ' την Απελευθέρωση στον Εμφύλιο*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2011, σ. 73, 104–105

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Σε ποια στρατιωτική σύγκρουση αναφέρεται το πιο πάνω παράθεμα, πότε συνέβη και με ποια πολιτική κρίση σχετίζεται;

(3 μονάδες)

- β. Να αναφέρετε πέντε (5) όρους που περιλάμβανε η Συμφωνία της Βάρκιζας, σύμφωνα με το πιο πάνω παράθεμα.

(5 μονάδες)

- γ. Να εξηγήσετε τι εννοεί ο συγγραφέας όταν αναφέρει «κατά το επόμενο διάστημα θα δημιουργούσε πολύ σύντομα την ψυχολογία του διωκόμενου στο σύνολο της Αριστεράς». Στην απάντησή σας να αναφερθείτε σε συγκεκριμένα γεγονότα.

(4 μονάδες)

Γ3.

(13 μονάδες)

...Στο τέλος οι Σύμμαχοι ξελάσπωσαν. Τα πράγματα που έπαιξαν κύριο ρόλο ήταν: η αριθμητική υπεροχή σε ανθρώπινο δυναμικό (κυρίως ύστερα από την άφιξη των Αμερικανών), ο σχεδόν ανεξάντλητος πλούτος της Βρετανικής Αυτοκρατορίας και των ΗΠΑ, η κυριαρχία στις θάλασσες, την οποία ποτέ δεν έχασε το βρετανικό Βασιλικό Ναυτικό. [...] Καθώς κυλούσαν τα χρόνια του πολέμου, ο αποκλεισμός που πέτυχαν οι Σύμμαχοι έφερνε σταδιακά έλλειψη τροφίμων και πρώτων υλών για τις Κεντρικές Αυτοκρατορίες. Από την άλλη πλευρά, οι συμμαχικοί στόλοι μπορούσαν και πραγματικά εξασφάλισαν για τη Βρετανία εφοδιασμό σε είδη πρώτης ανάγκης. Επίσης, εξασφάλιζαν τη μεταφορά στρατευμάτων στα σημεία κρίσιμων επιχειρήσεων [...]. Από γερμανική πλευρά, τα μεγάλα λάθη που κόστισαν πολύ ήταν: η εισβολή στο Βέλγιο (παραβίαση της ουδετερότητας, πρόκληση για τη Βρετανία) και ο απεριόριστος υποβρυχιακός πόλεμος (που προκάλεσε επέμβαση των ΗΠΑ). [...] Το πρώτο προκάλεσε την ηθική συνείδηση του κόσμου [...], το δεύτερο ενίσχυσε την παγκόσμια απέχθεια για το γερμανικό милитарισμό...

Πηγή: Denis Richards, *Ιστορία της Σύγχρονης Ευρώπης, 1789–2000*, Εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα 2001, σ. 454

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Να γράψετε σε ποιο πόλεμο αναφέρεται το πιο πάνω παράθεμα, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με την επισήμανση δύο (2) στοιχείων από το κείμενο.

(3 μονάδες)

- β. Να αναφέρετε πέντε (5) παράγοντες, μέσα από το παράθεμα, οι οποίοι συνέβαλαν, από την πλευρά των Συμμάχων, στην τελική επικράτησή τους στον πόλεμο.

(5 μονάδες)

γ. Να αναφέρετε με ποια συνθήκη τελείωσε ο πόλεμος αυτός με τη Γερμανία, πότε υπογράφηκε και με ποιο τρόπο διαφάνηκε έμπρακτα, μέσα από τη συνθήκη, η «παγκόσμια απέχθεια για το γερμανικό милитарισμό».

(5 μονάδες)

ΤΕΛΟΣ

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!